

PRIMORSKI LIST

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem

Letnik IV

Štev. 30

„Primorski List“

izhaja vsaki 1., 10. in 20. dan v me. e. c. t. Cena za celo leto 1 gl. 30 n., za pol leta 65 nov. Posamezne številke se dobi ajo v tabakarnah: Nunske ulice in Šolske ulice po 4 nov.

V Gorici, dne 20. oktobra 1896.

Vredništvo in vpravnistvo

mu je v Gorici, Nunske ulice št. 10 — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Glas-e in naznanila sprejema vpravnistvo po pog. dbi.

POZOR!

Enkrat smo vže svoje bravce na tem mestu pozivali, naj se vsak po svoji moči v bran postavi socialno-demokratični povodnji, ki vže prepravlja slovenske pokrajine.

Danes zopet kličemo i pozor!

Avstrijski socialni demokratje so na letošnjem shodu v Pragi o veliki noči, ki so se ga vdeležili tudi slovenski socialisti, sklenili, da morajo odslej naprej svojo delavnost razširiti tudi na deželo, mej kmetsko ljudstvo.

Socialni demokratje ne ostajajo pri besedah; oni so možje krepkega, vstrajnega delovanja. Kar sklenejo, to tudi izvršujejo.

Zatorej bodimo prepričani, da se je socialistična agitacija tudi mej našimi kmeti vže pričela.

Najzanesljiviša priča za to nam je „Delavec“ njih glasilo. Nekaj časa sem vže obrača svojo besedo na slovenske kmete. Tako tudi v zadnji številki.

„Kmet, raztrgaj verige, koje te vežejo vže toliko stoletij, in preženi temo z lučjo socializma. Socialistični program... služil boče tudi tebi dobro... Kmet slovenski, ki si spaval toliko stoletij, izbudi se, združi se z nami in vedi, da si človek; kajti, le kader ti vstopiš v našo vrsto, ter greš z nami v boj, takrat še le bodo zginjevale ljudske pijavke, različni briči, vtilnila boče puška in boben! Na delo torej, kdor hoče odpraviti vse predpravice, samosilstvo, prodajanje človeškega mesa, jok, bedo in revščino!“

Tako in enako se piše, a pri tem se pridno vdriha po Gospodovih „maziljencih“ in „žegnancih“, se napoveduje boj katoliški cerkvi, da se oklicuje Jezusa Kristusa samega za socialnega demokrata!

In tako berilo se zdaj razširja mej našimi kmeti!

Socialna demokracija obeta našemu kmetu pravi pravcati raj na tej zemlji: popolna enakost, brez bede, brez joka, brez bričev, brez vojakov, brez vojske! Zemlja bo nehala biti „solzna dolina“.

Obetanje podobno onemu, ki ga je dajala kača našim prvim starišem: boste kakor bogovi. Da, kakor bogovi boste — ako zavržete vso vero, ako zatajite Boga in njegovega Kristusa!

Krivi preroki so socialni demokratje!

In to moramo odslej naprej kmetske-mu ljudstvu v raznih oblikah, raznih priloznostih pojasnjevati, svariti ga, da ne gre na limanice zvitim agitatorjem, ki se potikajo po deželi, se socialno-demokratičnim evangelijem „Delavcem“ v žepu!

Skrbimo, da slovenske družine pristopajo k bratovščini sv. Družine, katera naj jih varuje nevarnostij pretečih jim od novodobnih volkov v ovčji obleki.

Častiti duhovniki bi prav storili, da bi v primerni obliki tudi v cerkvi ljudstvu razpravljali socialno vprašanje, posebno v smislu papeževih okrožnic. Pričenši se sv. Družino naj bi kazali, v čem obstoji prava sreča, kazali, da popolna enakost ni mogoča na tem svetu, da brez avtoritete, bodisi cerkvene ali posvetne ne more obstati človeško društvo itd. Posebno primeren čas za daljšo vrsto takih pridig je sv. advent!

Prav bi bilo, da se ljudstvo svari pred listi, kateri razširjajo socialistične nauke ali jim pripravljajo pot kakor so sploh liberalci tisti. Ne pomisljimo se, take liste, posebno „Delavca“, ljudstvu tu li imenovati, da jih bo znalo odveniti, ko mu jih bodo socialistični agitatorji vsiljevali. Ne mislimo, da morajo škofje vsak nevaren list menoma prepovedati, slabe liste prepoveduje vže naravni in krščanski zakon, in na podlagi tega moramo tudi mi ljudstvu pojasniti, kateri listi so prepovedani.

Z eno besedo: ne spimo, tako da dobi sovražnik čas zasejati ljujtko mej naše do bro kmetsko ljudstvo. Eno leto dve — in trkati si bomo morali na prsi: Prepozno, a krivi smo sami!

Ker je internacijonalna socialistična propaganda v bratski zvezi z prostozidarstvom, je skrajen čas, da se tudi pri nas osnuje protimasonsko društvo, kakor se snujejo tudi po drugih pokrajinah Avstrije. Da, protimasonska reakcija se mora iz mesta razširiti na vse strani po deželi, le tako bomo zaježili protikrščanski socialistični tok ter ljudstvo oteli žrelu socialne revolucije.

Sv. Jožef, varuh krščanske družine, in sv. Mihael, vodja katoliške vojske, podpirajta naše delo!

Reifeisenove posejilnice na Primorskem. (Iz Šempetra).

No, hvala Bogu, tako sem se oddahnil, ko sem zvedel, da je venderle nekaj prišlo od okrožnega sodišča v roke izvoljenemu predsedniku naše bodoče posejilnice.

Zvedav in nestrpen šel sem vprašat, kako je se stvarjo. Odgovor — nepovoljen. Prošnja — odbita. Tvrdba se ni vpisala v trgovinski vpisnik in sicer zgolj samo zaradi neke menda vže jako nevarne! določbe (§ 36), vsled kateré bi smeli vlagati tudi neudje.

Da bo ta točka in še jedinka kamen spodtike, nam niti na um ne bi bilo prišlo, ako bi ne bili vže prej zaznali istotako zgodbo posejilnice v — Koprivi. Čuli smo, da le ta posejilnica se je sicer vpisala kot tvrdba v trgovinski vpisnik v Gorici, da se je pa pozneje iz — Trsta razvejavila prevažna in v nekem oziru življenjska točka dotičnega pravilnika, po kateri bi smeli tudi „neudje“ vlagati denar. Posejilnica v

Koprivi sicer posluje tudi brez napominane točke, a tako, da vže komij pričakuje vgodne rešitve svojega priziva.

Z jedno besedo: dotična, bajé iz javnih obzirov nedopustljiva točka je vsaj pri naših „krščanskih“ razmerah „željenskega“ pomena za Reifeisenove ali kmečke posejilnice. Brez tiste točke bilo posejilnice imenovane vrste pri nas le slabo delovale, životarile. Posejilnica v Koprivi ima doslej baje še le do 4000 gl. prometa. Za ta čas, odkar obstoji, je puč malo! Kdo je kriv? V prvi vrsti tista čudna! določba o — neudjih. Zakaj (govorimo na sploh): malo je takih mož po naših občinah, kateri bi se hoteli nekoliko zatajavati ter svoje kapitale nalagati za celo-skupen blagor svojih soobčanov. Zasebna obrestna mera prišla je številni bogatincem nekako v potrebo. Ti so za imenovane posejilnice mrtvi! — Da se pa venderle neudejo še zmerom in v vsaki občini nekateri, ki so pripravljeni velikodušno podpirati vzajemno splošen blagor, kakor ga gojé ravno Reifeisenove posejilnice, je tudi res. Nič manj res pa je tudi, da se taki „nezavisni“, dejal bi: kmečki gospodje le preradi odtezajo združevanje s zavisnimi in revnišimi sobrati. Bojé se menda — namišljenega strašila — „neomejene zaveze“. No, taki res občajjo podporo in mi jim radi verjemo, da re-no mislijo, kedar tako govoré, a „udje“ ne marajo biti, „vezati“ se nočejo! Pa naj store, kar drago — samo, da bodo sicer pomagali z denarjem. Ker bi pa po najnovejši do očbi okrožnega sodišča vsi taki dobrodušni „neudje“ kot taki niti ne smeli podpirati kmečkih posejilnic ozir. vlagati v nje — kapitala bi tudi oni bili za posejilnice — mrtvi. če se ne bi dali pregovoriti, da bi vstopili kot „udje“.

So nadalje tudi še drugi, katerim morda v njih položenu kaj preostaje, če tudi ne „Bog vé, koliko“. Ti torej bi tudi morali vpisnino ter deležnino vplačati, predno bi sploh mogli kaj vložiti. Taka „nepotrebna“ vstopnina bi izvečno odbila marsikatero sicer dobro in naklonjeno dušico.

Po napominani določbi (§ 36) bi se nam nadalje zaprla ali vsaj zagradila pot do družih denarnih zavodov. Da imajo mnoge posejilnice denarja v izobilici, to je znano; da bi rade pomagale in da vže podpirajo šibkejše denarne zavode in posebej „kmečke“ posejilnice, vemo. Ali, če obvelja najnovejša določba, bodo taki denarni zavodi povsem zaviseli od dobre volje dotičnih trgovinskih sodišč. Za vsako svoto — katero bi si hotela kmečka posejilnica izposoditi n. pr. od Monta, treba bi bilo potemtakem ponižne prošnje na trg. sodišče ter milostne dovolitve slavnostega; da bi „Mont“ vstopil v „neomejeno“ zavezo kot ud, o tem niti ni dvomiti. Kaj ne, koliko

potov, koliko zamudnih sitnostij — koliko polen!!

Mi se le čudimo, kako so prišli do najnovejše postavne razlike Reifeisenovih posojilnic od Schulzejevih, katere obojne temeljijo na istem zakonu z dne 9. aprila 1873. Strmimo, kako so prišli na sled tisti razliki še le pri nas na Primorskem?! Še nedavno — pred dobrimi 14 dnevi — bila je potrjena posojilnica v Vipavi s prav tistimi pravili. Kakor smo jih bili vložili v Šempetru! Na Kranjskem koristno deluje s prav — skoraj doslovno — istimi pravili nad 20 posojilnic, in šempeterske se ni hotelo vpisati? Sicer je na Avstrijskem več sto Reifeisenovih posojilnic in gotovo imajo vse tisto preporno, in baje nepostavno! točko v svojih pravilnikih! Ali je mogoče, da se je v tolikih slučajih prezrla kaka postavna določba? No, če je temu tako potem se bomo čudili „tržaški“ natančnosti, katera je po celih 23 letih iznašla doslej nedogledno in nedoumno razliko o „neudih“ pri „kmečkih“ in „neudih“ pri „gosposkih“ posojilnicah.

Slovenske posojilnice

v državnem zboru.

Lepo se je razvilo slovensko posojilništvo. Posebno posojilnice po načinu Reifeisenovem so se v zadnjih letih bujno razvile. Njihov namen je pomagati kmečkemu stanu, ofeti ga oderuških izsesovalcev. Prva taka posojilnica na Goriškem se je ustanovila v Šempetru, z namenom pomagati ubogemu ljudstvu.

V pravilnik so vsprejeli določbo da sme tamošnja posojilnica vsprejemati tudi od neudov hranilne vloge. To pravico je posojilnici odreklo naše sodišče, kakor vže poprej posojilnici v Podgradu in Kopriivi, ter je ni hotelo vpisati v trgovinski zapisnik tvrdk.

To pravico slovenskih posojilnic je zagovarjal v petkovi seji drž. zbora posl. dr. Šušteršič, vtemeljujoč nujni predlog, da naj slavna vlada poskrbi, da delovanja posojilnic na Goriškem ne bode oviralo tesnosrčno postopanje naših sodišč.

Vladni zastopnik je takoj izpovedal, da je vlada pripravljena sodelovati pri postavi, s katero odpravile bi se ovire razvoju posojilnic.

Predlog se je izročil justičnemu odseku, ki ima v 14 dneh o njem poročati. Tako se bode zadeva v kratkem rešila. Hvala na tem g. poslancu.

Zanimivo pa je, da je dr. Šušteršič pričel prvi govor v drž. zbornici v slovenskem jeziku, kar je povzročilo strastno vgovarjanje pri liberalnih Nemcih, veliko navdušenje pa v Slovencih, Hrvatih in Mladočehih. Prvič po dolgem času se je v državnej zbornici govorilo slovenski.

Mi popolnoma soglašamo z besedami g. poslancu z katerimi je pričel utemeljivalni govor: „Visoka zbornica! Ko se danes prvič kot poslanec slovenskega ljudstva v tej zbornici oglasim za besedo, smatram kot svojo dolžnost, pričeti svoj govor v slovenskem jeziku. Naj se tudi slovenska beseda čuje na tem mestu, kjer se tolikrat obravnava usoda slovenskega naroda, naj se s tem dejanski svedoči ravnopravnost slovenskega jezika v celi naši državi“. Tako je prav! Čestitamo!

Politični pregled.

Notranje dežele.

V državnem zboru so razpravljali o demovinskem zakonu. Ta zakon je dosedaj posebno krivičen za male kmečke občine. Vse najboljše mlade moči so odhajale v mesta, pustili so tamkaj svojo moč in zdravje; ako niso bili več za rabo, poslali so jih domov, in uboga rojstna občina skrbi za njè. Sedaj hočejo premeniti ta zakon, da kdor prebiva skozi 10 let v istem kraju, si je pridobil domovno pravico. Temu zakonu se posebno mesta upirajo. Posl. Povše je izborno zagovarjal zakon, ter pojasnil razmere slovenskih dežel do tržaškega me-

sta, kamor zahaja toliko naših ljudi po zaslužku. Dal Bog, da bi novi zakon bil kmalu uveljavljen. —

Poslanec Hauck je stavil nujni predlog, da vlada kar najhitreje skliče deželne zборе, da pred se novimi volitvami v državni zbor izrečejo za direktno volilno pravico t. j. da bodo volivci naravnost volili poslance v 5. skupini, ne pa še le po volilnih možeh.

Na Nižjeavstrijskem se je ynel hud boj med krščanskimi socialisti in prenapetimi nemškimi narodnjaki, katere podpirajo židovski liberalci. Zmaga pa bode v večini le na strani krščanskih strank.

Brnski škof je izdal ozirom na bližnje deželne volitve v Moravski pastirski list, v katerem med drugim pravi: „Ne volite takega, ki ne veruje na Boga in božjo sodbo, tudi ne onega, ki je sovražnik vaše matere, katoliške cerkve, ter hvali, kar ona zamejuje, in vam zapoveduje to storiti, kar ona prepoveduje. Ne volite dalje nikogar, ki ni zvest cesarju in domovini, in se izdajalsko ozira čez mejo države. Ne volite takega, kateri vašim otrokom v šoli ne privošči temeljnih naukov svete vere, niti onega, ki krati svojim someščanom enakopravnost, ker je sin drugega naroda.“

Vnanje države.

Pri slavnosti v Parizu ni manjkalo napitnic, katere so dokazovale, da je med francoskim republikancem in ruskim „mužikom“ posebno prijateljstvo, ako ne tudi posebna zveza. — Francozi so pijani veselja, da jih je obiskal ruski samodržec. Vse deklice ki so se rodile ta mesec, hočejo carici na čast krstiti za Olge; dečke pa naj krstijo za „Miklavže“.

Gotovo ste vže slišali o strašnih ječah v Sibiriji, kamor Rusi pošiljajo svoje kaznjence. Res, pomilovanja vredna je bila usoda onih, ki so morali v Sibirijo. Kar je zasedel Nikolaj II. ruski prestol, je dobilo notranje ministerstvo strog nalog, naj se dela za popolno odpravo pregnanstva v Sibirijo. Ministerstvo je vže izdelalo načrt. po katerem bodo le velike hudodelnike tje pošiljali. Poleg tega pa je stroga določba, da se morajo državne ječe v Sibiriji temeljito posnažiti in da se ne sme s kaznjenci tako grdo ravnati, kot se je to do sedaj godilo.

Bolgarski Nande je v vsaki zadregah. Vsedel se je med dvema stoloma, in kdo ve, ali me telebne ni tla. Avstrija ga prezira, Rusija ga vedno bolj kuje v svoje okove, doma pa mu stranke rasejo čez glavo. Ubogi Nande!

V Siciliji so zopet prišli na sled raznim sleparijam. Tudi delavci po rudnikih pričeli so vsled neznosnih razmer ustavljati delo; vlada se boji novega vpora. To je pač lep okvir poroki italijanskega kraljeviča. Kaka „mizerija“ vlada po Italiji, dokazuje dejstvo, da se časopisi z vsemi močmi vpirajo pohodu nemškega kralja k poroki, češ da bode s svojim spremstvom preveč snedel ubogemu ljudstvu.

S Turškega se je zvedelo, da je turška vlada plačala več sto mož nevojakov, ki so s palicami in koli pobijali Armence. Turški policaji imajo hudo piko na Armence, in kateri se jim le količkaj nevaren zdi, precej mu preiščejo hišo, če nima kaj bomb ali kaj tacega. Vsak dan jih na tak način več zapró. Tuje države imajo več ko 40 ladij pred Carigradom, da bi branile svoje podložnike, ker vsi dobro vedó, da pod pogašenim pepelom še vedno tli in zdaj zdaj utegne bukniti zopet plamen vstaje in moritve, ki bode požrl turško državo.

Dopisi.

Iz Cerkna. V št. 30 zloglasnega „Delavca“ bil je dopis iz Cerkna, v katerem vsaka beseda kaže prav peklensko sovraštvo do duhovnikov in njih delovanja. Ne izplača se pričakati ali celo zagovarjati se nasproti dopisniku, ki je nesramen lažnjivec, kolikor ga je od nog do glava, le da bi naše dobro ljudstvo tudi jaz posvaril pred listom, ki v vsaki številki in v vsakem dopisu črni in grdo psuje čest. duhov-

ščino in sv. vero, katera je bila in bo vedno jedina tolažnica Slovencu — terpinu, naj odkrijem „Prim. Listu“ in njega bralcem zlobnost in perfidnost dotičnega dopisa.

V omenjenem dopisu se očita tukajšnji duhovščini, češ da je bila meseca junija neka uboga ženica brez duhovnika pokopana in tudi da v boleznih ni bila previdena, čeravno je to želela. Resnica pa je ta, da sem jo jaz podpisani 6. junija cerkveno in brezplačno pokopal. Spremili je res nismo iz hiše do pokopališča, ali temu ni bila vzrok njena revščina. Soc. demokrat naj se le potruži k meni in prepričal se bo lahko, koliko revežev in drugih sem vže brezplačno spremlil in pokopal. Ali naša uboga ženica, za katero se gre, ni opravljala svoje vsakoletne keršč. dolžnosti, kakor so mi zatrjevali njeni lastni verodostojni sorodniki in kakor sem se tudi sam prepričal, ko sem jo prašal po velikon. spovednem listku, kakor je pri nas navada. Takim pa, ki še velikon. spovedi ne opravijo, je po cerkv. postavi prepovedan cerkv. pogreb. (Seveda o tem nič ne razume soc. demokrat, kateremu je vsaka vera dobra!) Ker pa je menda izrazila želje, da bi bila ob smrtni uri previdena s še sv. sakr., pokopal sem jo vendar le cerkveno, le do mrtvašnice, kamor so jo hitro še tisti dan odnesli, je nisem spremlil, kakor rečeno. Da pa ni prišla sv. popotnice, tega zopet tuk. duhovščina čisto nič ni kriva. Gosp. kaplanu se je namreč povedalo, ko je bil napravljen ravno za sv. mašo, da je nekaj bolj oslabela in da bi bilo dobro pogledati jo. In gosp. kaplan, pripravljen kakor vselej, je obljubil, da pride koj po sv. maši do nje. In to je tudi storil, ali ko je prišel našel jo je vže mrtvo. Jaz pa o tem nisem ničesar vedel, ker se mi ni naznanilo. Ali je toraj duhovščina kriva, če ni bila previdena? Uboga ženica je sicer vže dala odgovor večnemu Sodniku in mi je nočemo in ne smemo soditi. Ali nehote se človeku vriva misel, da temu, kedor v življenji zametuje sv. sakr., jih Bog večkrat še ob smrtni uri odreče. Iz tega je razvidno, ali sem bil opravičen napraviti pri njenem pogrebu to izjemo, da sem jo sicer pokopal cerkveno, a spremlil je nisem do pokopališča iz navedenih razlogov. Sicer sem pa za svoje ravnanje odgovoren jedino le viši cerkv. oblasti, ne pa lažnjivemu židovsko-liberalnemu soc. demokratu ki se za cerkev zmeni le tedaj, kedar je treba vsekati po kat. duhovniku.

Na to se spravi soc. demokrat na našega občje priljubljenega gosp. kaplana še posebe. Ali ne boš ga dosegel ne svojega zlobnega namena, hudobni dopisun.

Spoštovanja, kojega po vsi pravici vživa naš g. kaplan vsled svoje gorečnosti, marljivosti in prijaznega, postrežljivega vedenja do vseh — brez razločka —, tega spoštovanja pri našem ljudstvu, ki dobro ve, kedo je njegov pravi prijatelj, ne bo čisto nič omajalo zlobno obrekovanje in podlo sumničenje skritega soc. demokrata, ki se boji luči.

Glede našega ljudskega shoda pa „pri katerem je dr. Krek po stari navadi obrekoval soc. demokrate in pri katerem je šlo vse le za žegnani žep in za farje“ (zares, prav fino!) prosim najnovejšega bojevnika za soc. demokracijo na Cerkljanskem, naj nam zračuni tiste dobičke, katere vže imamo, ali katere še imamo pričakovati od prirejenega ljudskega shoda mi duhovniki.

Ker pa pošteni Cerkljani nikakor ne morejo verjeti, da bi se bil v Cerknem rodil tak izmeček, ki je stopil s tako vrsto laži y družbo soc. demokratov, zato ga prosimo še, da stopi očitno pred svet, naj nam naznani svoje ime in se podpiše, kakor se podpišem tudi jaz.

Iv. M., dekan.

Št. viška gora. — Na Št. Viški gori je bila do sedaj mlekarica le na poskušnjo. Ker so se pa naši ljudje kmalu prepričali o veliki koristi in dobičku takih gospodarskih zadrug, ustanovili so v četrtek 8. t. m. društvo z imenom: Mlekarica na Št. Viški gori, registrovana zadruga z neomejenim poroštvom.

V ta namen sta prišla ta dan vsled povabila na St. Viško goro veleč. g. dr. Ig. Kotnik c. kr. notar in g. Vrtovec, učitelj v Tominu: prvi, da bi dal društvu postavno obliko s pravnega stališča, drugi, da bi posestnike o zadrugi in umnem gospodarstvu še bolj podučil. G. Vrtovec je v tem oziru prav dobro in po domače pojasnil posestnikom — namen takih zadrug. Poudarjal je korist in velik dobiček mlekarnic: *Boljšje blago se izdeluje v mlekarnici; več blaga se dobi; in po višji ceni se je prodaja: časa pa se doma prihrani za drugo delo.* Knjigovodstvo je pri takih zadrugah posebne važnosti; kajti brez spretnega knjigovodstva, nastajajo kmalu nerednosti, prepiri in društvo jame hirati. I v tem oziru je spregovoril g. Vrtovec ter podal kratek navod za knjigovodstvo. Pazljivo so ga navzoči kmetje poslušali, pa kaj bi ne, saj tak pouk jim je le v prid.

G. notar je potrebno vkrenil, da se je društvo postavnim potom ustanovilo. Pojasnil je društvena pravila, posebno opravila in dolžnosti predstojništva in nadzorstva ter sklenil z željo: naj bi vspevalo novo društvo z Božjim blagoslovom. Načelnikom društva bil je soglasno izvoljen posestnik Matevž Pirih, kateri se je največ trudil za ustanovitev tukašnje mlekarnice.

Gospodoma iz Tomina pa bôdi prisrčna zahvala, da sta se brezplačno potrudila za naš blagor in napredek v gospodarstvu!

Kadar ustanovljamo gospodarska društva po deželi, prav živo čutimo potrebo, spretnih voditeljev-delavcev. Primeroma lahko je društvo ustanoviti — a druga je: društvo tako voditi, da prinaša svoj sad. Da, trebalo bi nam za ta posel moči vže povsem izvežbanih in vajenih. Zato pa vse naše vže obstoječe gospodarske zadruge mogočno kličejo: *Dajte nam obrtnijskih, gospodarskih šol tudi v gorah*, da se izurijo v umnem gospodarstvu ter na ta način doma gospodarstvo povzdignejo.

Počastil nas je ta dan sè svojo navzočnostjo v spremstvu č. Roškega gospoda veleč. g. dr. Tuma, naš deželni odbornik. G. dr. Tuma bi se rad sam prepričal, kako in kaj je z našo cesto v Tivnik in na Krepak. Kakor povsod — nastal je zadnji čas i pri nas prepir radi občinskih poti. Jedni vlečejo na desno — drugi na levo. Pa bôdi si kakorkoli; obe poti sti potrebni in za obe bode treba srkbeti, da se dodelati. Vendar poprijeti se vsega naenkrat, bilo bi preveč. Dodelajmo jedno in po tem še le drugo začnimo. A ne vse sicer začeti, a ničesar dokončati. Z združenimi močmi se več doseže, kakor pa ako smo razcepljeni. Prevelika trma tepe sama sebe. Čemu se prepirati in pravdati — ker od tega prepira ima dobiček le eden sam možicelj, ki vodi tako rad za nos kratkovidneže. Čemu mazati svoje ime pred svetom z brezpotrebni pravdanjem — kojemu se drugi le posmehujejo? Delati, delati, popravljati in zboljševati je treba, ker naše poti so res zapuščene, reci kdo, kar hoče. Ako si sami ne pomagamo, drugi nam gotovo ne bodo. Vsakomur popolnoma vstreči je nemogoče, tudi potrpeti in zatajiti se moramo nekoliko — da se le prepiru izognemo.

Prav lepo je tedaj, da je prišel g. dr. Tuma pogledat na lice mesta, da bi se sam prepričal o resničnosti pritožb ter da bi na ta način razburjene duhove pomiril Bog daj!

Letina bode pri nas bolj slaba — deževje je krivo — zlasti sadja ne bode nič. Sv. Vid letos prav lahko posodi kotel sosodnim Šebreljcem, da bodo žganje kuhali; pri nas ne bode tega nič, oh nič . . .

Opatjeselo na Krasu. — Dva krasna dneva doživela je tukašnja občina letošnje leto meseca septembra, kakoršnih sedanji občinarji ne pamtijo in jih bodo tudi težko še kdaj doživeli. Vršilo se je ramreč tukaš posvečevanje vikarijatne cerkve sv. Andreja, ki je bila vže pred 20 leti zdaljšana in razširjena, in ob enem bila je tudi birna. — Dne 24. septembra ob 4^{1/2} pop. prišli so Prezvzišeni knez in Nadškof v Devinski dekanat; na meji v Gabrijah pozdravila sta

ga dva navzoča duhovnika tukašnje dekanije. Točno ob 5. uri pop. pripeljejo se Prezvzišeni v Opatjeselo. Pri prvem slavlolu tik šole predstavi se in pozdravi Njih Prezvzišenost domači dušni pastir, ter prosi Prezvzišenega za se in svoje verne ovčiče Njegovega nadpastirskega blagoslova, katerega so nam z radovoljnim srcem milostljivo tudi podeliti blagovolili. Dalje predstavi se Njih Prezvzišenosti tudi naš obče spoštovani in vse časti vredni gosp. župan z nekaterimi starašini in slednjič gosp. učitelj s šolsko mladino. Sprejem napravil je povoljen vtis na Prezvzišenega, kar je kazal Njegov mili in ljubeznjivi obraz, iz katerega je vsestransko zadovoljnost odsevala. Od šole, čez trg, do farovža bilo je vse v mlajih in različnih zastavah — papeževih, slovenskih, cesarskih in deželnih. Na prostoru pred cerkvijo postavljena sta bila dva druga krasna slavlolu s primernimi napisi in četrti slavlolu bil je postavljen pred vhodom v farovž. Vse javne dekoracije so se višile po nasvetu in pod vodstvom gosp. župana, kateri je vsestransko ljudstvo navduševal za častni sprejem našega Prezvzišenega Nadpastirja, ter ljudstvu sam toliko z delom, kakor tudi z denarno podporo najlepši izglede dajal, tako da so ljudje kar eden pred drugim tekmovali, kako bi zamogli kaj pomagati in svoje hiše dostojno okinčati. Pač lahko je ponosna občina s takim občinskim predstojnikom! — Najprvo stopijo Prezvzišeni v cerkev, opravijo pred Najsvetejšim Svojo pobožnost in potem si ogledajo cerkev, ali je za posvečevanje vse pripravljeno. Prezvzišeni bili so s cerkvijo jako zadovoljni in so se pohvalno izrazili za gorečnost tukašnega ljudstva, ki jo ima do hiše božje. Bila je cerkev zunaj in znotraj obnovljena in po naših skromnih gmotnih razmerah kakor nevesta opravljena, ki pričakuje svojega ženina. — Potem podajo se Prezvzišeni čez trg v vikarijatno stanovanje vedno deleč klečečemu ljudstvu Svoj blagoslov. Občudovali so taki sprejem v Opatjemselu, zavzeli so se pa, ko stopijo v farovž, kateri pač ne pristoja po razmerah sedanjega časa duhovniku v stanovanje niti gledé dostojnosti, niti v zdravstvenem obziru. — Ob 6. uri podajo se Prezvzišeni v kapelanijo — kakoršnega imena pa to stanovanje ne zasluži — kjer je bil pripravljen po mogočnosti okinčan prostor za izpostavljenje svetinj — sv. Kvirina in sv. Hilarija in Tacjana. — Pri izpostavljenih svetinjah opravile so se jaternice in hvalnice omenjenih svetnikov.

Drugi dan, 26. septembra pričeli so se obredi posvečevanja cerkve ob 8. uri in so trajali do 1. ure pop. Vseh duhovnikov navzočih s Prezvzišenim bilo je 13 — aposteljsko število. — Med posvečevanjem imel je pred cerkvijo govor veleč. gosp. Anton Bratina iz Doberdoba, kateri je jako živahno dokazoval svetost Boga posvečenih krajev in iz tega izvajal za ljudstvo primerne nauke. — Kot „kantor“ med posvečevanjem je vč. g. Fr. Kroupa, kapelan v Komnu, svojo vlogo častno izvršil. Občudovati pa je moral tudi vsaki navzočih orjaški glas vč. g. Ant. Sfiligoj-a iz Kostanjevice, moža 69 let, kateri bi gotovo v vsakem koru pozornost poslušalcev vzbujal.

Popoldan ob 3^{1/2} blagovolil je Prezvzišeni našega častitega gosp. župana z nekaterimi starašini milostljivo v posebno avdijencijo sprejeti. Ob 5. uri bila je kanonična vizitacija Prezvzišenega v navzočnosti visokoč. g. dekana in sicer arhiva, matičnih knjig in cerkvenih blagajnic in potem podali so se Prezvzišeni na kratek sprehod, med katerim so si tudi tukašnje pokopališče ogledali. — Zvečer spuščali so se umeteljni ognji, katere si je tudi Njih Prezvzišenost ogledati blagovolila!

Konec pride.

S Krasu. V oktobru. „Žetev je obilna, ali delavcev je malo“ govori naš Odrešenik. Delavce pomenja tu dušne postirje. Da — žetev je velika, dela vedno več, potreba vedno večja, sila vže skrajna, ali duhovnikov vedno manj. Ni jih! Ovčiče bodo uboge brez pastirjev. Največja šiba božja pa je, če Bog

ovčicam vzame pastirja. To je strašna šiba! Gorje deželi, gorje ljudstvu in trikrat gorje občini, če ni dušnega pastirja, kajti kmalu vse zdivja.

Če imate starši zmožne, talentirane otroke od mladega vže lepega in pobožnega obnašanja, le dajte jih v šole. Pomagajte in skrbite, da bodo fantiči študirali za duhovski stan. Pomagajte širiti božje kraljestvo! To je najžlahtnejše dobro delo.

Zadnjih 40 let je bilo na Krasu veliko novomašnikov in Kras sluje v tem obziru, ker veliko delovcev poslal je v vinograd Gospodov, katerega zdaj pridno in veselo obdelujejo. Neprenehoma, leto za letom obhajale so se nove maše, zdaj tu zdaj tam. Največ duhovnikov pa dale ste škrobinska in štanjelska občina: v zadnji bile so kar na enkrat tri nove nove maše. Te dve občini ste pač tudi v tem obziru vse časti vredne. Le naprej! Posnemajte je tudi druge! — Če so starši ubogi, da sami ob sebi ne premorejo otrok v šoli vzdržavati, se bo pomagalo. V ta namen imamo malo semenišče in Alojzijevišče. Nekaj starši, drugo ti zavodi, nekoliko drugi dobrotniki in otrok se bo učil. Podpirajte pa tudi vi zdaj te zavode, naj bo v denaru, ali v pridelkih. Roka roko umije. Dobregra dela Bog dolžan ne ostane.

Sè sv. Gore. 13. t. m. je obhajal svetogorski g. vodja Andrej Leban svoj šestdeseti rojstni dan, s peto sv. mašo, in zahvalno pesnijo. Bil je ves čas marljiv delavec v vinogradu Gospodovem. Rojen 13. oktobra 1836 v Žabčah pri Tominu, služboval je prvo v Bovcu. Bil je mnogo let vikarij v Soči, odkoder je več let oskrboval tudi Trento, mnogokrat z nevarnostjo lastnega življenja. Tu si je nakopal bolezen, katero še sedaj nosi. Pozneje je neutrudljivo pastiroval 14 let kot vikarij v Grgarju, kjer je v kljub svoji boleznici ter slabemu stanovanju prinesene boleznici iz Soče neutrudljivo delal v blagor svojih ovčič. Lep spominik mu je lepa cerkev, za katere olepšavo se je mnogo trudil. Predlansko leto pa ga je poklical prevzv. knezoškof za vodjo svetogorskega svetišča. Kakor mu je nekaj bilo najdražje in najljubše podučevanje kolikor v cerkvi, toliko v šoli, tako tudi sedaj neutruden deluje v spovednici mnogokrat tudi do polnoči. Največja žalost bi mu bila, da bi mu bolezen ne dopuščala spolnovati dolžnosti njegovega stanu. Zato mu kliče: Vsegamogočni mu daj še mnogo let delovati v tolažbo ubogega ljudstva, iskajočega utehe pri Materi Božji.

Kaj novega po Slovenskem?

Na Kranjskem. — V Ljubljani so slovesno otvorili Narodni Dom. — V Novem Mestu podsulo je nekega delavca. — Na Colu blagoslovili so novo cerkev. — V Logatcu je skočil Franc Mivšek v Lokvo ter utonil. — V Polji pod Ljubljano so ustanovili kat. del. podporno društvo. — Jednako društvo se je osnovalo tudi v Jesenicah. — Pri Kamniku je vlak povozil nepoznano žensko. — Pri Ilirski Bistrici je neki potepuh pri belem dnevu umoril posestnika Primca na cesti. — V Senožečah so ustanovili Reifeisenovo posojilnico. — Mesar Juvanič v Idriji si je po nesreči z nožem prerazal nogo, ter vsled krvavljenja umrl. — V Metliki so veleč. proštu Dovganu pripeli vit. križec Franc Jožefovega reda na zaslužne prsi. — Na Trati so mašli moža mrtvega v vodi. Vzrok žganjepitje. — Pri Cerknici je povozil voznik 80letnega Urbasa. — V Selo prišel je dveletni otrok pod mlinška kolesa ter umrl. — Pri Dobropoljah je povodenj pretrgala železnično prog. — V Vipavi so imeli zopet povodenj. —

Na Štajerskem. — V Slovenji vasi pri Ptujtu zasula je zemlja dva delavca v vodnjaku. Izkopali so oba mrtva. — Deželni živinozdravnik M. Jelovšek je imenovan učiteljem živinoreje na graški kmetijski šoli. — Na cesarjev god v Celju na okrajnem glavarstvu niso razobesili cesarske zastave. — Občini Velenje je dovoljen nov konjski

sejem. — V oljarnici na Zidanemmostu je gorelo. — V Trnovljah pri Celji so imeli volilni shod. —

Na Koroškem. — Velikovško šolo je dež. šolski svet potrdil. Slovesno jo otvorijo 25. okt. — V Celovcu otvorijo novo dekleško šolo. — V Prevaljah so opustili vže velik del fužin in odslovili mnogo delavcev. — V Št. Jakobu v Rožu se je ubil kmečki sin Boštje. — Tatovi so vlomili v tamošnje cerkev. — V Globasnici je prošt Marinič blagoslovil nov zvon. — Preč. g. Jož. Müller prof. veronauka je imenovan častnim komornikom sv. očeta. — Vit. Kozariju pl. Okulič je imenovan dvornim svetnikom pri deželni vladi. — Pri Lipici so otvorili novi dravski most. — Električno razsvetljavo mislijo upeljati v Pliberci.

NOVICE.

Milostni Monsignor Šterk, novi škof, je bil pret. nedeljo (18. t. m.) slovesno introniziran kot škof v Kopru. Slovesnosti so bile velike. Na mnoga leta!

Privatni docent dr. Karol Štrekelj na dunajskem vseučilišču je imenovan izrednim profesorjem slovanskega jezikoslovja s posebnim oziranjem na slovenski jezik in slovstvo na graškem vseučilišču. — Učenu rojaku iskreno čestitamo!

Petindvajsetletnica. Tukajšnji konservativni, trikrat na teden izhajajoči list „Eco del Litorale“ obhaja te dni petindvajsetletnico svojega obstoja. „Eco“ je vselej krepko zagovarjala katoliška načela; glede politike je njeno stališče odločno avstrijsko in ni nikdar nehala pobijati težnje onih požidovljenih liberalcev, ki škilijo čez bližnjo avstrijsko mejo. Nekaj časa sèm se tudi marljivo peča sè socijalnim vprašanjem držice se krščansko-socijalnega programa. V slavnostni številki od včeraj je prinesla sliko Nj. Prevz. nadškofa Alojzija in dveh glavnih vrednikov-sotrudnikov msgr. Alpija in dr. K. Doljaca. Iz Rima je došel po kard. Rampolla blagoslov sv. Očeta. Tudi naš prevz. Nadškof je sotrudnikom prav las-kavo čestital v posebnem pismu, spodbujajoč jih k vstrajnemu delu za cerkev in državo. Bog daj srečo in blagoslov tudi za vprihodnje!

Novomašnik č. g. Al. Čubej bode prihodnjo nedeljo, dne 25. t. m., daroval v Solkanu ob 10. uri svojo prvo sv. mašo. Častitamo!

Tridesetletnico svojega delovanja v Gorici je obhajal pretekli četrtek č. g. p. Fruktuvoz Majer, prior usmiljenih bratov v Gorici. Čestitamo.

G. Andrej Furlan svetoivanski kapelan v Trstu je prestavljen v Milje.

18 bogoslovcev se je vpisalo letos v goriško osrednjo bogoslovnico; od teh je osem za goriško nadškofijo. Dela je obilo, a delavcev malo. Prosite Gospoda, da pošlje delavcev v svoj vinograd!

Čč. mm uršulinske so si izvolile za prednico č. m. Skolastiko Corgnolan.

Č. m. Alojzija Serafina Šušnik, prefektinja v uršulinskem samostanu, je umrla v noči med 15-16. t. m. stara 71. let.

Društvo duhovnikov-častilcev bo v četrtek, dne 22. oktobra, obhajalo I evharistični shod za goriško nadškofijo. Pobožnost se bo vršila v semeniški cerkvi: sledili bodo slavnosti primerni govori v semeniški „aula tentaminum“. Vabimo čč. gg. duhovne brate. Srečen začetek. Razcvitaj se lepa duhovska bratovščina, da nas navdaja vse duh ljubezni in kat. edinosti!

V Šemeniški ulici v Gorici je padel 1. leto in 3. mesece stari otrok, med kratko nenavzočnostjo matere, v posodo vode in se zadušil.

Z zastrupljenjem poskušani samomor. Riva Piazzutta št. 2. se je zastrupila 14. t. m. neka 22 letna Terezija Komac. Na krik „na pomoč“ prihitela je gospa, pri kateri je stanovala in poslala takoj po zdravnika. Zdravnik jej je dal protistrup in jo rešil gotove smrti. Časopisi poročajo, da se je hotela vsmrtniti radi ljubimskih zadev.

Prijateljem svežih rib. Neki ribič iz Gradeža nameruje prodajati v Gorici vsak dan svežih rib.

Glavno zastopstvo c. k. privilegijne železniške družbe je razglasilo, da se je tarifna, skladarine prosta doba za prihajajoče skladiščno vozno blago na postaji v Gorici zmanjšala za 48 ur, ker so skladiščni prostori prenapolnjeni.

Nov italijanski list prično z novembrom izdajati nekoji vročekrvni mladiči. Ime mu bo *La Sentinella del Friuli*. Kaj pa je tebe treba bilo?

Osem kandidatov za eden mandat. Za državnozborni mandat, kateri je izpraznjen vsled smrti kneza Hohenlohe, se poganja kar osem kandidatov, in sicer: vodja goriških Lahov dr. *Pajer*, sodni pristav Albreht grof *Coronini*, sin dež glavarja grofa *Coroninija*, goriški župan dr. *Venuti*, obč. svetnik goriški dr. *Marani*, umirovljeni tajnik tržaške trgovinske zbornice dr. *Bujatti*, posestnik grof *Henrik Dubsky*, grof *Henrik Attems* v Gradci in odvetnik dr. *Lorisoni* v Červinjanu. Izbira bo težka!

Vže zopet na nedeljo! V zadnji številki smo se pritožili, da je dotična oblast kontrolni shod za rezerviste odredila v Čepovanu za nedeljo dne 18. t. m. Zdaj se nam pa zopet poroča, da bode drugo nedeljo, dne 25. t. m., ravno tam kontrolni shod za deželne brambovce. Zatorej ponavljamo, kar smo rekli vže zadnjič: mi obžalujemo, da polit. oblasti tako žalijo versko čustvo našega prebivalstva, ker se pa naše želje tako malo uvažajo, bilo bi prav, da bi se oglasili naši zastopniki na mestu, kamor jih je poslalo katoliško ljudstvo.

Gorenje polje pri Kanalu. V praznik nadangelja Mihaela, zaščitnika naše vikarijske cerkve, smo imeli farno mašo z blagoslovom v veliko veselje duhovnanov, kateri so vže precej časa brez duhovnika. Hvala preč. g. F. Vidicu! Pri sv. maši so bili navzoči tudi vsi delavci in zidarji, ki gradijo novo vikarišče. Ravno ta dan so je pokrili. Delo napreduje vrlo lepo. Poslopje bo čedno in prostorno, v čast in ponos Gorenjopolcem, ki željno pričakujejo novega dušnega pastirja. Ako bi ga sedaj dobili, prebil bi v starem vikarišču, v katerem je preživel pokojni, nepozabni č. g. Strukelj 34 let, le kacic 5-6 mesecev. Trdno upamo da se ugodi naši iskrenejši želji prej ko prej. Potreba je res velika in očitna posebno radi mladine. Up vresniči se!

Iz Kanala nam pišejo: Po preteku triletnega službovanja, se je ljubeznjivo poslovil od nas č. g. podružnik, V. Mežan in se preselil 16. t. m. v težavno službo kot kurat v Lokovec. Bivši č. g. podružnik je bil pri duhovnanjih v velikih čisljih. Vsi so ga spoštovali in ljubili. Čestitamo Lokovčanom! Vas pa č. g. gurat lokovski, zagotavljamo, da se Vas bomo hvaležno spominjali, kakor tudi od Vas upamo, da nas ohranite v prijetnem spominu. Da ste nam zdravi mnogo let!

Neki dopisnik v zadnji stev. „Pr. L.“ nam je poročal o tomboli, ki se je igrala v Kanalu, a zamolčal je, da se je po tomboli pridno — plesalo. Mi smo bona fide dopis sprejeli, ker nismo vedeli, kako se je vršila cela reč. Plesov seveda mi niti ne odobrujemo niti priporočamo. To naj vedo naši dopisniki. Odslej bomo pa bolj pazili na dopise.

V bovškem okraju je znižala komisija pri pregledovanju zemljišč in zemljišnih bukev izravne ali neposredne davke za celi razred. Tako je prav! Saj so bili tam do zdaj preoblašeni ubogi ljudje.

Na Št. Viškigori so ustanovili 8. t. m. mlekarstvo zadrugo.

Na Pečinah pod vasjo (na Kobilniku) napadel je nekdo 7. t. m. s kamenjem Gorskega župana Jakopa Červ, ko se je zvečer vračal z vozom iz Tomina proti domu. Čez 2 kl. težak kamen ga je zadel ob nogo, ki mu je podplula. Naznanil je orožnikom na Slapu. Dobro je, da imamo sedaj tako blizo orožniško postajo. Da, kmalu ne bomo življenja varni po naših poteh.

V Renčah so v nedeljo 18. t. m. slovesno otvorili obrtno šolo za zidarje (edino te stroke na Primorskem in menda tudi na Kranjskem), za katero so se občinarji več let potegovali in jo letos s pomočjo drž. poslanca veleč. g. Dr. Gregorčiča tudi dosegli.

Pri otvoritvi sta bila, zraven domačih cerkvenih, občinskih in šolskih zastopnikov, navzoča tudi gg. svetnik in okr. nadzornik Fr. Vodopivec ter bodoči profesor risanja na tej šoli. I. Gvajc.

V to šolo se sprejemajo učenci 14-18 let stari, ki so z dobrim uspehom izvršili domačo ljudsko šolo.

Učencev se je do sedaj vpisalo vže 50. Podučevalo se bode dvakrat v tednu po 2 uri in jedenkrat po 1 uro zvečer. Ob nedeljah pa dopoldne 3, popoldne 2 uri.

Redni poduk prične 20. t. m. in bo trajal čez zimo do konec aprila. Bog daj obilo blagoslova!

Dopisniku iz Prvačine v „Soči“ za-trjujemo, da dopis v zadnji števil. „Pr. L.“ smo res dobili iz prvaške župnije. Čemu vender toliko se razgrevati? Kedo nam bo prepovedal govoriti o prvaških zadevah? Tako repenčenje je res vže smešno. Vredništvo „Soče“ dvema dopisoma iz Prvačine dostavlja, da je dobilo ravno od tam še tretjega, ki ga pa ni hotelo priobčiti. No, hvala da vsaj vredništvo ima še kaj vsmiljena z nami, v tem ko bi nas radi Prvaškovci kar raztrgali!

Prvačina je dobila od kup. ministerstva dovoljenje odpreti nov poštni urad.

Iz Rihemberka se nam piše: Dne 4. t. m. smo imeli čuden semenj. Fantje so napravljali ples, a županstvo jim je prošnjo odbilo. — Nato so sklenili, da naročijo godbo, ki naj bi le svirala ljudem na veselje, brez plesa. Še le zadnji hip so izvedeli, da morajo imeti tudi za tako veselico županovo dovoljenje. Prosili so z lepa in z grda, toda župan jim je odgovoril, da jim radi čudnih rihemberških razmer ne dovoli veselice brez starešinstvenega sklepa, za kar pa ni bilo več časa. — Godba je vender le prišla in začela svirati v gostilni gosp. Maksa Lična. Velika množica plesa željnih, zlasti ženskih, se je zbrala in čakala, ali se bo župan res upal ustaviti godbo. In res, kmalu po začetku je prišel g. župan Jos. Pavlica in za njim orožniki. Župan je opozoril g. gostilničarja na postavo in godci so tiho odšli v Pervačino. — Ljudstvo je bilo nahujskano in nekateri mladenci so župana grdo zmerjali in mu surovo grozili. Te bo sodnija sodila, kedo bo pa tiste, ki ljudi hujskajo? To ni lepo!

V srenji Gojače, okraj Komen so zasledili trtno uš.

Dežja imamo letos toliko, da se Goričani ne morejo pritoževati s pomanjkanjem vode. Jedno minolih noči prebudil nas je iz spanja tako siloviti grom, da smo mislili, da se svet podira. Posledica vednega deževanja je splošno slaba letina. Bog pomagaj!

Vinska letina na Goriškem se je pokazala na zadnje mnogo boljja, ko se je poprej mislilo, zlasti srečne so Brda in Vipavska dolina. Na Vipavskem mozuje letos *Rihenberg*, kjer so obče nabrali več ko lani. Vino je dobro, če tudi ne izvanredno dobro ker so ljudje škropili o pravem času. Cena na Vipavskem je 18—20 glđ. pa bo gotovo poskočila. — Tudi drugih pridelkov n. pr. turšice in ajde so nabrali več ko so poprej jokali. Hvala Bogu!

Amerikanski izseljenci. V razne vasi krog Červinjana se je vrnilo več družin, ki so bile šle iskat sreče v novi svet. Povsod? dobro, najboljšo doma.

Trst je bil začetkom preteklega tedna vsled obilnega dežja pod vodo. Škoda je velika, vžlasti po skladiščih. Na Greti se je vsled deževja posula hiša zidarja Skrl. Prebivalci so se pravočasno rešili.

V Trstu je neki voznik povozil 4 letnega otroka igrajočega na ulici.

V Rojanu je učno ministerstvo dovolilo pripravnico za slovenske učence, ki žele vstopiti v srednje šole.

Tridentinski knezoškof Valussi je prejel pismo kardinala Rampolle, v kojem mu naznanja, da je izrazil sv. Oče svoje dopadejenje nad srečnim izidom protiframasonskega shoda. Nadalje papež dostavlja, da zahteva in pričakuje, da se sedaj prične pametna in stalna delavnost, ki bo ovirala nadaljno razširjanje prostožidarstva. Živel o dejanje!

V **Tridentu** so postavili spomenik imenitnemu katoliškemu pesniku Dante-ju.

RAZNOTEROSTI.

Vabilo h občnemu zboru „Slovenskega Alojzijevišča“. — Podpisani vabim vse p. n. člane-duhovnike h občnemu zboru Slov. Alojzijevišča, kateri bode dne 12. novembra t. l. ob 10^{1/2} dop. v **zavodu** via Ponte Isonzo šte. 7, s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednikov in č. g. ravnatelja Zaharija; 2. Poročilo blagajnikovo in prefektovo; 3. Poročilo o predlogu gledé dekanjskih poverjenikov; 4. Morebitni nasveti. 5. Volitev novega odbora (5 odbornikov in 2 namestnikov). — Volitev se vrši z listki in velja za tri leta. Občni zbor je sklepčen brez ozira na število navzočih duhovnikov in sklepa z absolutno večino glasov (§ 16). — Trije odborniki (ravnatelj, blagajnik in prefekt) morajo biti slov. duhovniki goriške nadškofije, ki **bitvajo v Gorici** (§ 9).

Z Gorici, dne 18. oktobra 1896.

Fran Avg. Košuta,
t. s. predsednik.

Za „**Alozijevišče**“ so darovali: Monsignor St. Bensa 20 gld., Monsignor Jan. Abram 20 gld., preč. g. Ant. Hvalica, dekan 13:50; preč. gg župniki zbrani pri pastoralni konferenciji v St. Petru: Jož. Pavletič 13:50, Gotard Pavletič 13:50, Anton Berlot 10, Ant. Jug 10, Janez Rójec 5 in č. g. kaplan Fran Knavs 5 gld.; preč. g. Ludvik Kumar, župnik 6 gld., preč. g. dr. Fr. Sedej c. kr., dvorni kapelan 10 gld., č. g. J. Kovačič, novomašnik 1 gld., č. g. A. V., 5 gld. . . . — Blg. g. *Alozije Sorč*, c. kr. poštar v Bovecu nam je poslal 10 gld. z izrazom iskrenega spoštovanja in ljubezni do Prezvzišenega Knezonaškofa. — Pri volitvi g. župana Mozetiča v Solkanu nabrali gg. starešini 7:58. — Slavna županstvo Sv. Križ 15 gld.; sl. županstvo Cerkljansko 50 gld. — V Štjaku so nabrali v cerkvi 4:50. Bog povrni!

V **Rihenbergu** so nabrali 7 hektol. mošta za „Alozijevišče“. Živeli!

Doslednost. Čitateljem v zabavo prepišimo brez vsake opazke iz dopisa: „Od nekod“ v predzadnji „Soči“ le tri stavke. 1) „Kolikor je nam znano, „Soča“ je bila vže od nekdanj *krščansko-socialna in v tem smislu je tudi delovala.*“ 2) „Dr. Kr. (Krek) ni „klerikalec,“ marvec *kršč. socialist.*“ 3) „...znani listič (Pr. L.)... hoče „Sočo“ postaviti v nekako protislovje z razgnanim šentpeterskim shodom.“

Vrednik „Slovenskega Naroda“ je bil — kakor smo poročali — pred nekaj tedni v prvi inštanci obsojen na 20 gold. globe oziroma 4 dni zapora, ker je objavil dopis iz Gorice o znanem šempeterskem shodu in v njem na naslov g. Fr. Pavletiča ljubezniv priimek „Mahničev podrepnik.“ Pretekli teden se je v tej zadevi vršila v Ljubljani prizivna obravnava, pri kateri je bil vrednik „Sl. N.“ *oproščen*, ker je po mnenju gospodov sodnikov izraz „podrepnik,“ sicer žaljiv, pa se vkljub temu ne da dokazati, da je dopisnik z njim hotel žaliti na časti g. Pavletiča!!.. Tako poroča sam „Sl. N.“ Nam, ki nismo juristi, je logika te razsodbe težko umljiva; saj je stvar nekoliko podobna uganki. — Žaljiv in vendar ne žaljiv! Pa gospodje sodniki so vže vedeli, kako in kaj. — Če Bog da, se pa zdaj kmalu, vsaj za dopise v „Sl. N.“ zopet odklenejo glasoviti „lovski“ in „stekli psi“, ki v „Soči“ vže dalj časa mirujejo. To bo še le življenje, ko se zverjadi ne bode bati, da jo zadrigne kljukast paragraf z dokazom žaljivega namena!

Štev. 190.

Praes.

Slavnemu uredništvu „Primorskega lista“

v
Gorici.

V roke mi je prišla šte. 28. cenjega Vašega lista z dnè 1. oktobra t. l., v kateri se kritikuje nemško uradovanje pri mestnem magistratu ljubljanskem za mojega županovanja. Opirajoč se na konečno opazko, da slavno uredništvo postreže lahko z dotične občine imenom in pa s številko dopisa ter preverjen, da je *slav. uredništvu le za stvar*, prosim slavno uredništvo omenjenih podatkov.

Dostavljam le še, da se, ko sem nastopil županstvo, v dotični stroki ni uradovale slovensko in so eksistovale samo nemške in laške tiskovine. Uverjen, da ni bilo tako prav, in zavedajoč se narodne svoje dolžnosti, dal sem takoj napraviti slovenske obrazce.

Slavno uredništvo prosim uljudno, da blagovoli vzeti to mojo odredbo v prijazno vednost in da blagovoli popraviti krivico, katero mi je storilo z opazkami, tičočimi se moje osebe.

V Ljubljani 13. dan oktobra 1896.

udani
Iv. Hribar.
župan.

Temu v pojasnilo dostavlja vredništvo: Dotični nemški dopis ljubljanskega magistrata je došel dne 8. sept. 1896 županstvu v Šebreljah, politični okraj Tomin. V Ljubljani so odposlali dopis 24. avg. letos šte. 26829. Koliko in ali je sploh sedanji župan ljubljanski p. n. g. Hribar pri tem kaj zakrivil, ne vemo; mi smo le rekli, da se pod njegovim županstvom nemški vraduje, a nismo imeli namena njega samega osebno žaliti. Vsekako bi pa morala gospoda, ki zdaj vpravlja Ljubljano in ki hoče izključljivo veljati za edino narodno, paziti, da bi se kaj takega ne godilo.

Poslano *)

Zadnji „Primorec“ št. 20. z dne 29. pr. m. je objavil pod naslovom „Skandalozna agitacija“ sledeče: „Vikarij Josip Vi'mar v Zapotoku nam je vrnil „Primorca“ naslovljenega posestniku Antonu Veluščeku z opombo: „Od prevzv. g. knezonadškofa goriškega prepovedan — nazaj.“ Ubogi kmetič je seveda verjel svojemu „gospodu“, ki po svojem stanu ne sme „lagati.“

Da je g. Gabršček le o mojej malenkosti se v tej obliki izrazil, molčal bi, ker od rabe enake vrste pridevkov nasproti duhovnikom so se nekje menda vže črke skrhalo in Furlan bi rekel: „no čapa plu colp“; pa ker se je radi mene dotaknil duhovskega stanu, moram zadevo nekoliko pojasniti.

Pred mesecem sem vdobil pisma s kanalske pošte in med temi tudi slučajno „Primorca“ z naslovom kakor zgoraj. Vzel sem pero, napisal na pas: „Od prevzv. g. knezonadškofa goriškega propovedan, se podpisal in ga poslal omenjenemu posestniku ki pa ni naročnik, ampak le čitatelj. — G. Gabršček je namreč letos vrgel svoje mreže tudi na Zapotok. Priromali so „Primorci“, ne da bi jih bil kedo poklical. Reč se je posrečila. — Dva posestnika sta ga obdržala z opombo, da ga bodeta čitala in plačala o sv. Nikolii. — „Posestnik“ je pripisal „svoj“ nazaj, toraj ne „jaz“, in vrnil „Primorca“ z istim nad — in podpisom, ne da bi se bilo kako drugače agitiralo.

Občinstvo naj sodi, kedo je lažnjivec in obrekovalec.

In to malenkost je obesil g. Gabršček na veliki zvon! Ali stoji res Goriška tiskarna na tako šibkih nogah, ali se vsled znanega udarca — res vže maja in razpada, da se jej je treba na tak način braniti?

Vpraša se pa, ali je smel podpisani zapisati na pas omenjene besede, brez, da bi ga mogel velešp. g. Gabršček imenovati lažnjivca?

Na podlagi poslanice knezove svoji duhovščini z dne 10. maja 1896 je smel.

Poslanica ne omenja izrečno ni „Soče“ ni „Primorca“. Čitatelj si jo poljubno razlaga. Jaz za svojo osebo sem si jo tolmačil, da je „oboje“ prepovedano; toliko bolj ker tiska in navdihuje „Primorca“ isti mož kakor „Sočo“; da kedor čita oba lista spoznal bode, da je „Primorec“ večkrat prepis (copia skoraj ad litteram) „Soče“. Sicer pa poslanica menda ni izdana proti „papirju“, ki je slučajno naslovljen z imeni „Soča“ ali „Primorec“, ampak proti „duhu“, ki veje po istem papirju. —

V tem prepričanju, da je v poslanici Njegove Prezvzišenosti tudi „Primorec“ prepovedan ali vsaj odsvetovan, moral itd. . . .

Moral ga je podpisani po svojej vesti vbozemu kmetiču odsvetovati, kateri nima niti toliko, da bi svoje otroke z obuvalom z obleko preskrbel, da bi se mogli vdeležiti sv. maše! Moral ga je odsvetovati, tudi če bi si nakopal radi tega kako tožbo. — Božje zapovedi pa tudi cerkve, ne in državni zakoni se večkrat križajo. — Ali ni tako?

Ko bi ne bil podpisani o tem prepričan, kako bi se mogel drzniti napisati omenjene besede na pas „Primorcu“, katere bi mu lahko napravile mnogo sitnosti? —

Za to prepričanje podpisanega stoji tudi ta okolnost da je podpisani bil sam naročen na „Sočo“ in „Primorca“ do konca junija — kaj ne g. Gabršček? — pa je vsled knezove poslanice, oba zavrnil, ker mu je vest tako velela. In o tej vesti se je g. Gabršček tako plemenito izrazil. — Lepa hvala!

Dobro bi bilo, ko bi g. Gabršček razvozljal to le uganjko: Od kod to, da se čita „Soča“ in „Primorec“ ravno v tistih hišah, ki so večinoma duhovskemu stanu nenaklonjene? Dušni pastir, kateri to dejstvo zapazuje, vstvarja si svojo sodbo, svoje prepričanje in po njem tudi ravna; brez strahu pred kako tožbo. To prepričanje mora tudi g. Gabršček spoštovati.

Ker se je g. Gabršček še le po enem mesecu odkar je omenjeni posestnik, — toraj ne jaz — „Primorca“ zavrnil, spomnil moje malenkosti, vtegnil bi kedo misliti, da je mogoče iskal informacij s prošlem življenju zapotoškega vikarija, za kako mogočo glediščno predstavo v „Soči“. — Če bi kaj takega nameroval storiti, povem mu, da sem iz Rihenberka doma, šolal sem se v Gorici, kapelanoval v Biljani in sedaj vikarjanim v Zapotoku. —

Nekdaj sva bila z g. Gabrščekom bolj prijatelj. V svojem glasilu, v „Soči“, pel mi je kakor biljanskemu kapelanu, podpredsedniku polit. dr. „Slovenski Jez“ in blagajniku podr. sv. „Cirila in Metoda“ slavo — pa časi se menjajo.

G. Gabršček se bode spominjal, da sva tako nekako skupaj banketirala, si napivala v Biljani tisto nepozabljivo nedeljo, ko je on unemal z ognevitim govorom Brice, za konsumno društvo kakor njega predsednika.

Ubogi Brici so res mislili, da jim ne bode treba več češplje lupiti in jih po svetu prodajati; naročili so si v množicah „Primorca“, da se bodo iz njega učili, kako se češplje konsumirajo. Toda nakrat je vse potihnilo. — Konsumno društvo šlo je rakom žvižgat. — Bricem so češplje s „Primorcem“ ostale; tu pa tam slišale so se pa besede — katerih ne smem tukaj zapisati. Tolažil sem jih, da s češpljami ne kupčuje le Venuti prijatelj Slovencev in compagnia bella, ampak da bode ž njimi kupčevati začel tudi g. Orzan v Gosposki ulici.

Podpisani je popravil dozdevno krivico g. Gabrščeku, ker se mu je njegovo glasilo vrnilo, s tem, da mu je poslal 80 kr. Ali bode pa tudi g. Gabršček zadevo občinstvu pojasnil, da se resnica zve, dvomim.

Zapotok 8. okt. 1896.

Josip Vidmar,
vikarij.

*) Za sestavke pod tem naslovom je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor nalaga tiskovni zakon. — Opazka vredništva.

Odgovorni vrednik in izdajatelj J. Marušič,
Tiska Hilarijanska tiskarna.

Prihodnja številka „Primorskega Lista“ izide dne 31. oktobra.

Anton Jerkič

FOTOGRAF V GORICI
poleg škofije

prevzame vsakovrstna fotografska stroka spadajoča dela.

Priporoča se najtopleje svojim sorojakom, neprekosljivo delo jamči.

Cene poštene.

Pozor!

Vinski prekupci, krimaji in drugi, ki žele ukupiti pristno brsko vino (rebuio) naj se obrnejo neposredno na ravnateljstvo.

Vinarskega in sadjarskega društva za Brda s sedežem v Gorici.

Oglas preselitve.

Podpisana naznanjata svojim častitim naročnikom in ostalemu sl. občinstvu, da sta svojo trgovino in krojaško delavnico iz dosedanjega stanovanja v Bolkovi hiši v Vrtni ulici št. 12

preložila v isto ulico št. 8 v Pečenkovo hišo zraven ljud. vrta.

V zalogi imata popolnoma novo ter nezaležano blago, katero sta dobila te dni iz prvih tovarn ter je najnovejše šege (mode).

Izdelujeta v svoji delavnici vsakovrstne obleke po raznih cenah, kolikor za posvetne osebe, tolikor za č. duhovnike, ter vsakovrstne uniforme za vradnike in vojake.

Zagotavljaje točno in vestno postrežbo, se priporočata za obila naročila z vsem spoštovanjem.

udana

S. Rožanc in A. Krusič,
trgovca in krojaška mojstra.

Hiša na prodaj

Pod Turnom, nasproti cerkve, na glavnem trgu (via della canonica št. 2), primerna za štacuno ali delavnico. Ima pri tleh kuhinjo, klet, sobo, jedilno shrambo, v I. in II. nadstropju primerno razdeljene sobe za eno družino. — Pogoje pové preč. g. dr. Jos. Pavlica v tuk. bogoslovnici.

Anton Kuštrin

v gosposki ulici št. 23, v hiši g. dr. Lisjaka,

priporoča čast. duhovščini in slav. občinstvu v mestu in na deželi svojo trgovino raznih potrebščin n. pr.: Kavo: Santos, Sandomingo, Java, bejlon Portoriko in druge. — Olja: Lucca, St. Angelo, Kofu, instersko in dalmatinsko. — Petrolij v zaboju. — Sladkorja razne vrste. — Moko številko 0, 1, 2, 3, 4, 5. — Več vrst rajža. — Mljiveče prve in druge vrste namreč po 1/2 kila in od enega funta.

Razpošilja blago na vse kraje — Cena primerna. — Postrežba točna.

Svečar J. Kopač v Gorici,

Solkanska cesta št. 9.

priporoča prečastitim cerkvenim oskrbništvam ter slavnemu občinstvu, garantirane pristne čebelno-voščene sveče kilg. po 2 gld. 45 kr.

Za pristnost teh sveč jamčim z svoto 1000 kron. — Sveče slabjših vrst za pogrebe in stranska razsvetljava cerkvá prav po ceni. — Kadila za cerkve: *Lacrima I.* kilg. po 1 gld. 20 kr., *lacrima II.* kilg. po 1 gld., *granis* kilg. po 60 kr.

EDVARD PAVLIN

v GORICI

v Nunskih ulicah št. 10 nasproti gostilne

«BELEGA ZAJCA»

usoja si priporočati preč. duhovščini in sl. občinstvu svojo veliko zalogo nagrobnih vencev vsake vrste, rož za cerkve, palm, cvetkov za nove maše in poroke, voščenih sveč, mrtvaških oblek, čevlje, nogovice, rakev (truge) vsake velikosti, zlatih črk i. t. d.

Vse po nizkih cenah!

Ustanovil l. 1767 Ivan Samassa v Ljubljani.

Ces. in kralj. dvorni zvonar

ALBERT SAMASSA

v Ljubljani

12-13

Zvonovi imajo harmon. in melodične glasove.

Izborna je tudi priprava za zvonjenje, da zvonove do 45 centov more zvoniti en sam mož. Čista kovina srebrne bliščobe. Močan in čist glas.

Garancija pet let.

Cerkvene priprave iz masivnega broná; svečniki, lustri, svetilke, altarni križi, kanonske tablice, lonci za cvetlice itd., datje gasilnice, pumpe, ograje pri studencih, ventili itd.

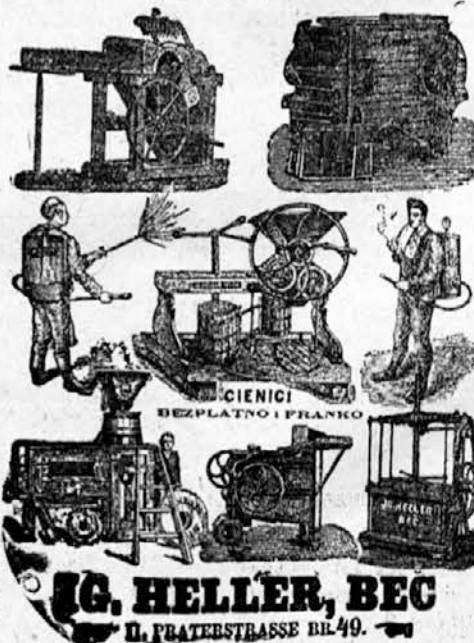
Občine in gasilna društva vdobijo naročila tudi na obroke.

Ceniki brezplačno! Štiri častni diplomí.
21 svetinj.

Vse stroje za kmetijstvo!

8-20

SVE STROJEVE ZA GOSPODARSTVO

Sadne mline s kamenitimi in železnimi valjarjami,

sadne stiskalnice vsih sestav,

sadne sušilnice in stroje za sadje lupiti,

MLATILNICE,

gepelje, stiskalnice za seno in slamo,

STROJE ZA OBDELOVANJE ZEMLJE,

trijerje, žitočistilnike, brane, mline,

trtne škropilnice in vinske stiskalnice

prodaja po jako znižani ceni proti jamstvu in na poskus

IG. HELLER na Dunaji

II/2, Praterstrasse št. 49.

Obširni ceniki se dobe zastónj.

Prekupci se iščejo.

→ Posebno se svári pred ponarejenim blagom! ←